

DOI : 10.33274/2079-4835-2023-27-2-35-43
УДК 81'25:821.111(045)

Рибалка Н. В.,
Асистент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, Кривий Ріг, Україна,
e-mail: rybalka_n@donnuet.edu.ua

Петровська А. Г.
студент

ORCID: 0000-0003-3804-6875
petrovskaya@donnuet.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ПЕРЕКЛАДІ Оповідання О. ГЕНРІ «ОСТАННІЙ ЛИСТОК»

UDC 81'25:821.111(045)

Rybalka N. V.,
Assistant Professor

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk National University of
Economics and Trade, Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: rybalka_n@donnuet.edu.ua
ORCID: 0000-0003-3804-6875

Petrovska A. H.
Student

petrovskaya@donnuet.edu.ua

PECULIARITIES OF LEXICO-SEMANTIC TRANSFORMATIONS APPLICATION IN THE PROCESS OF O. HENRY'S STORY "THE LAST LEAF" TRANSLATION

Мета – визначення поняття та специфіки художнього перекладу; розгляд понять адекватності та еквівалентності перекладу, а також перекладацьких трансформацій; виявлення та з'ясування обґрунтованості застосування лексико-семантичних трансформацій у процесі перекладу оповідання О. Генрі «Останній листок» українською мовою у виконанні М. Дмитренка.

Методи. Основні наукові результати отримано з використанням таких загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, як аналіз та узагальнення наукової літератури з проблем художнього перекладу та застосування перекладацьких трансформацій; теоретичне узагальнення, аналіз і синтез; інтегральний підхід до вивчення мовних явищ; порівняльний, описовий та аналітичний методи.

Результати. Аналіз наукової літератури дозволив розкрити зміст художнього перекладу, який являється завжди викликом для перекладача, оскільки вимагає від нього не лише глибокого знання мови оригіналу, словникового запасу мови перекладу й ґрунтовних знань з літературознавства, але й значних навичок техніки перекладу. Через невідповідність окремих елементів у мові оригіналу і мові перекладу, відмінності у граматичних будовах мов, стилістичні особливості конкретного тексту повна відповідність неможлива. Тому для позначення взаємовідношення між вихідним текстом і кінцевим текстом вживаються терміни «адекватність» та «еквівалентність».

На жаль, досягти повної відповідності, тотожності в процесі перекладу майже неможливо. У випадках, коли відсутні регулярні відповідники в мові перекладу або вони не можуть бути використаними в умовах контексту, перекладач має вдаватися до трансформацій.

Розглянувши різні класифікації перекладацьких трансформацій та проаналізувавши оповідання О. Генрі «Останній листок» на предмет категорії лексико-семантичних перетворень, можна дійти висновку, що найчастіше перекладачем було застосовано контекстуальну заміну, декомпресію та описовий переклад. Це зумовлено, перш за все, широким лексичним потенціалом мови перекладу, необхідністю пристосувати вихідний текст до норм мови перекладу, а також

відтворити безеквівалентну лексику та слова і словосполучення, які не мають регулярних відповідників у цільовій мові.

Підсумовуючи проведений аналіз, можна зазначити, що проблема художнього перекладу складна і суперечлива, адже це співтворчість перекладача і автора, успішність якої залежить від креативності та умілого використання інструментарію перекладацьких трансформацій останнього.

Ключові слова: художній переклад, адекватність, еквівалентність, перекладацькі трансформації, лексичні трансформації, німецька мова.

Постановка проблеми. Мало, щоб книга була добре написана — вона має бути ще й добре перекладена, адже будь-яка неточність чи помилка можуть не тільки зіпсувати задоволення від читання, а й спотворити сенс окремих епізодів чи всього сюжету цілком.

Художній переклад потребує творчого підходу і являється цілим мистецтвом, оскільки перекладачеві необхідно не лише володіти іноземною мовою на високому рівні, але й мати навички письменника чи, принаймні, відчувати текст, тому що такий вид перекладу не повинен зводитися до механічної передачі змісту вихідного тексту.

Художній переклад можна називати літературним, тому що він включає переклад віршів і всіх інших видів літературних творів. Особливість такого перекладу полягає в тому, що мова в ньому стає інструментом творення. У художньому перекладі мова стає самоціллю і виходить за межі своєї сполучної функції.

Літературна творчість — це не лише написання оригінального твору, а й його переклад. Творчість перекладача відрізняється від творчості письменника тим, що перекладач не є незалежним, адже переклад нерозривно пов'язаний із формою та тоном оригінального твору.

Творчий художній переклад передбачає синтез низки елементів літературного тексту, як-от настрій і ритм. У своїй роботі художній перекладач використовує різноманітні літературні прийоми. У роботі літературного перекладача головне значення має зміст та форма, які мають бути точно відтворені у перекладі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню теми художнього перекладу присвятили свої роботи ряд лінгвістів: Л. Бархударов, Т. Кияк, А. Науменко, Л. Науменко, Л. Гордєєва, О. Огуй, З. Кучер та ін. Проте питання застосування перекладацьких трансформацій для досягнення адекватності перекладу все ще залишається актуальним.

Мета статті — визначення поняття та специфіки художнього перекладу; розгляд понять адекватності та еквівалентності перекладу, а також перекладацьких трансформацій; виявлення та з'ясування обґрунтованості застосування лексико-семантичних трансформацій у процесі перекладу оповідання О. Генрі «Останній листок» українською мовою у виконанні М. Дмитренка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Художній переклад — це завжди виклик для перекладача, оскільки вимагає від нього не лише глибокого знання мови оригіналу, словникового запасу мови перекладу й ґрунтовних знань з літературознавства, але й значних навичок техніки перекладу. Через невідповідність окремих елементів у мові оригіналу і мові перекладу, відмінності у граматичних будовах мов, стилістичні особливості конкретного тексту повна відповідність неможлива. Тому для позначення взаємовідношення між вихідним текстом і кінцевим текстом вживаються терміни «адекватність» та «еквівалентність».

За визначенням В. Балахтар «під поняттям **еквівалентності** перекладу розуміють передачу в перекладі змісту оригіналу, який розглядається як сукупність інформації, яка міститься в тексті, включаючи емотивні, стилістичні, образні, естетичні функції мовних одиниць» [1].

Адекватний переклад — це «відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови. Він враховує і змістову, і прагматичну еквівалентність, не порушуючи при цьому ніяких норм, є точним і без усіляких неприпустимих перекозів» [1]. О. Довгань зазначає, що «адекватний переклад за означенням є еквівалентним, хоча ступінь смислової спільності

між оригіналом і перекладом може відрізнятись. Найбільш повна еквівалентність означає максимальну наближеність до змісту різномовних текстів. Еквівалентний текст не завжди вважатиметься адекватним через те, що він буде задовольняти вимогу смислової наближеності до оригіналу» [2 с. 162]

На жаль, досягти повної відповідності, тотожності в процесі перекладу майже неможливо. У випадках, коли відсутні регулярні відповідники в мові перекладу або вони не можуть бути використаними в умовах контексту, перекладач має вдаватися до трансформацій.

Перекладацькі трансформації – це «міжмовні перетворення, перебудова елементів вихідного тексту, операції перевираження сенсу або перефразування з метою досягнення перекладацького еквівалента». [8]

Наразі вчені не можуть дійти згоди щодо єдиної класифікації перекладацьких трансформацій. Дехто виділяє окремими групами морфологічні, синтаксичні, семантичні, [8] стилістичні, граматичні та лексичні трансформації [4], дехто об'єднує лексичні та семантичні трансформації в одну групу: [6] лексико-синтаксичні [4] або лексико-граматичні перекладацькі трансформації [5]. У нашому дослідженні ми будемо спиратися на класифікацію Л. Науменко та Л. Гордєєвої, які поділяють перекладацькі трансформації на *лексико-семантичні, граматичні та стилістичні*, і розглянемо види саме **лексико-семантичних** перекладацьких трансформацій на прикладі оповідання О. Генрі «Останній листок», порівнявши його з перекладом на українську мову у виконанні М. Дмитренка.

Найпростішими лексико-семантичними трансформаціями є **компресія** та **декомпресія** – вилучення та, відповідно, додавання слів. Це, головним чином, обумовлено розходженням в структурі речення та необхідністю більш розгорнутого, або навпаки, стислого вираження думки у мові перекладу.

Наприклад, у наступних реченнях вилучено декілька слів або замінено на меншу їх кількість, передаючи, тим не менш, сенс вихідного матеріалу.

*“Eines Tages bat der vielbeschäftigte Arzt Sue in die Diele **und runzelte seine struppigen, grauen Augenbrauen...**”* – «Одного ранку заклопотаний лікар запросив Сью в коридор... “;

“...sahen sie sich einen Augenblick...” – «...перезирнулись...».

У наведених нижче прикладах в перекладі додано слова для поширення та підкреслення змісту, вираженого мовою оригіналу:

“Viele Jahre hindurch hatte er nichts weiter gemalt als ab und zu ein Plakat für Anzeige- oder Reklamezwecke” – «Уже кілька років, як він не малював нічого, **крім якоїсь мазанини** — вивісок та реклам»;

“In einer Ecke stand eine leere Leinwand auf einer Staffelei” – «В кутку стояв мольберт з **нідрамником, на якому було натягнуто чисте полотно**»;

“Er verdiente sich etwas mit Modellstehen für die jungen Künstler in der Kolonie, die ein Berufsmodell nicht bezahlen konnten” – «**На шматок хліба він заробляв**, позуючи тим молодим художникам з колонії, які не могли платити натурникові-професіоналу»;

“Sonst war er ein bärbeißiger alter Mann” – «**Що ж до всього іншого, то це був буркітливий Дідок**»;

*“„Was!“ **schrie er**”* – «— **Що,— кричав він з жахливим німецьким акцентом**»;

*“der jedes Zartgefühl **im Menschen** schrecklich verspottete”* – «нещадно знущався з усякої делікатності, **в кому б вона не виявлялась**»;

“winkte Behrman, ihr in das andere Zimmer zu folgen“ – «**знаком веліла Берманові пройти в другу кімнату**»;

*„setzte sich als einsamer Bergarbeiter auf einen **umgestülpten Kessel**“* – «зображаючи відлюдька-золотошукача, **всівся на перекинутому догори дном чайнику**»;

“und umarmte sie mitsamt den Kissen“ – «**і однією рукою — разом з подушками та плетивом** — обняла подругу».

Ще однією трансформацією, що не потребує багато творчих зусиль від перекладача, є морфолого-категорійна **трансформація перестановки**. Зустрічається вона у

словосполученнях, які при перекладі необхідно пристосувати до норм сполучуваності слів мови перекладу, наприклад:

“Washington Square” – «площі Вашингтона»;

“die Bucht von Neapel” – «Неаполітанську затоку»;

“Sues dünne, zitternde Hand” – «худеньку тремтячу руку Сью»;

“Behrmans Meisterwerk” – «шедевр Бермана».

Вчені Кияк Т.Р. та Огуй О.Д. в рамках синтагматичного способу перечленування на лексичному рівні виділяють **запровадження нового** чи **опускання вжитого слова**. Цей прийом застосовується для наближення до норм мови перекладу. «В основі цього явища лежать "фонові" чи типові знання носія мови, які дозволяють йому говорити з певними недомовками, що без зусиль сприймають носії його мовної культури» [4, с.544], наприклад:

Diese stammte aus Maine, die andere aus Kalifornien – «Одна **дівчина** приїхала з **штату** Мен, друга — із **штату** Каліфорнія»;

“Drüben im Osten” – «По Іст-Сайду» (а не просто «на сході»);

“und soviel Übereinstimmung in ihrem Geschmack für Kunst, Chicoree-Salat und Puffärmel gefunden” – «що їхні погляди на мистецтво, салат з **листя** цикорію та широкі рукави цілком збігаються»;

“einen Cowboy aus Idaho” – «ковбоя із **штату** Айдахо».

Як видно з наведених прикладів, це також призводить до компресії або декомпресії тексту.

Дослівний переклад або **калькування** застосовується для передачі денотативного значення слова без збереження звукової або орфографічної форми шляхом перекладу та заміни її складових частин – морфем чи слів їх лексичними відповідниками в цільовій мові, наприклад: *“einige Zinnkannen”* – «олов'яних кухлів», *“Puffärmel”* – «широкі рукави», *“Backsteinhauses”* – «цегляного будинку», *“unsichtbarer”* – «невидимий», *“Papierserviette”* – «паперову серветку».

У ряді випадків калькування супроводжується зміною порядку калькованих елементів, наприклад: *“Jahrhundert”* – «століття», *“Lungenentzündung”* – «запалення легенів», *“eiskalt”* – «холодні як лід» [4, с.530-540]

На даному етапі хотілося б звернути увагу на те, що не варто їх плутати з **транскодуванням**. Ця трансформація, навпаки, застосовується для передачі звукової або графічної форми слова мови оригіналу засобами мови перекладу. У досліджуваному оповіданні зустрічаються такі підвиди транскодування:

- **транслітерація**, коли передається графічна форма лексичної одиниці мовою перекладу, як от *“Pneumonia”* – «пневмонія».

- **транскрипція**, за допомогою якої відтворюється приблизна звукова форма іншомовного слова літерами мови перекладу. Цей підвид характерний для формальних відповідників (еквівалентів), якими виступають саме культурні та етнонаціональні запозичення [4, с.530-540], наприклад: *“Suedie”* – «Сьюді», *“Sue”* – «Сью», *“Johnsy”* – «Джонсі», *“Johanna”* – «Джоанна», *“Maine”* – «Мен» *“Behrman”* – «Берман».

- **адаптивне транскодування** використовується коли при перекладі відбувається адаптація лексичної одиниці до фонетичних чи граматичних норм мови перекладу, наприклад: *“einen Cent”* – «цента», *“Mansardenzimmern”* – «мансард», *“Kolonie”* – «колонію», *“Kalifornien”* – «Каліфорнія», *“Delmonico”* – «Дельмоніко», *“Thermometer”* – «у термометри», *“Illustration”* – «ілюстрацію», *“Literatur”* – «Літературу», *“elegante”* – «елегантних», *“Monokel”* – «моноклем», *“Statue”* – «статуя», *“Strich”* – «штрихів», *“idiotische”* – «ідіотських», *“Neapel”* – «Неаполітанську», *“Prozent”* – «процентів», *“Farben”* – «фарби».

- **мішане транскодування** – поєднання транслітерації та транскрипції, наприклад: *“Papier”* – «папір», *“dem Korridor”* – «коридор».

Однією ж з найбільш часто використовуваних трансформацій у перекладі є трансформація **заміни**.

Вибір варіантного відповідника або синонімічна заміна застосовується для перекладу полісемічних слів, де необхідно зважати на контекст та підбирати відповідний синонім зі словника, наприклад:

- “Miete” перекладено як «квартирної платні» (словник: «оренда»),
- “Fremder” – «пришелець» (незнайомець),
- “Weinranke” – «плющ» (виноградна лоза),
- “Zweige” – «галузки» (гілки),
- “ritterlichen” – «благородним» (лицарський),
- “Bude” – «комірчині» (будка, хибара, кімната),
- “die Bucht” – «затоку» (бухта),
- “einem Patienten” – «хворого» (пацієнт),
- “nutzlosen” – «непотрібний» (марний) та ін.

Контекстуальна заміна означає відсутність словникового варіанту відповідника у мові перекладу і тому перекладач змушений дивитися ширше і звертатися до контексту конкретного речення. Приклади контекстуальної заміни можна прослідкувати у наступних реченнях з обраного нами оповідання для дослідження:

- “und sie lag fast regungslos auf der **lackierten** Bettstelle” – «лежала на **фарбованому залізному ліжку**» (Прикметник *lackierten* можна перекласти і як «пофарбований», і як «полакований». Щоб обрати відповідник, який краще передаватиме деталі оповідання, перекладач звернувся до екстралінгвістичних знань про об’єкт, а саме, підкреслив, що у час змальованих у даному оповіданні подій найчастіше використовувалися саме залізні ліжка, особливо неможливими особами.);
- “eines **ritterlichen** alten **Kavaliers**” – «**благородним старим джентльменом**» (Слова *ritterlichen* та *Kavaliers* за своїм першим значенням відносяться до іншої епохи, і перекладач підібрав у перекладі відповідник, який краще пасує до більш сучасного часу оповідання.);
- “auf die **glatte** Mauer” – «на **глуху стіну**» (Прикметник *glatt* – у перекладі має значення «гладенький, прямий», тому, з огляду на іменник, що пов’язаний з цим прикметником, перекладач звернувся до екстралінгвістичних характеристик.).

За тим самим принципом можна спостерігати заміну за контекстом і у наступних випадках:

- “Dann **stolzierte** sie mit ihrem Zeichenbrett” – «**незалежно** ввійшла до кімнати»;
- “hörte sie ein schwaches **Geräusch**” – «Сью почула тихий **шеніт**»;
- “wie ein Blatt, **wegwehen**” – «немов листок, не **відлетіла**»;
- “seiner Herrin” – «своїї Музи» (своїї господині);
- “Sue **zog** den Fensterladen **ganz zu**” – «Сью **опустила** штору аж до **підвіконня**»;
- “Aber da!” – «Неймовірна річ!»;
- “**ergriff** Sues **dünne**, zitternde Hand” – «**потискуючи** худеньку тремтячу руку Сью»;
- “Doch jetzt muß ich noch nach einem Patienten einen Stock tiefer **schauen**” – «А менер я повинен **навідатися** ще до одного хворого»;
- “**setzte sich** Sue an das Bett” – «Сью **підійшла** до ліжка»;
- “die **zufrieden** an einem sehr blauen und sehr nutzlosen Schal strickte” – «**умиротворено** плетучи дуже синій і зовсім непотрібний вовняний шарф».

Наступна трансформація, яка зустрічається при перекладі обраного нами оповідання, це **описовий переклад** – трансформація, яка передає значення у формі словосполучення або речення і застосовуються у випадках, коли не існує словникового відповідника у мові перекладу або ж для досягнення еквівалентності перекладу. Вона перерозподіляє зміст, а отже відбувається неспівпадіння як лексично, так і граматично, тому деякі вчені відносять її до категорії лексико-граматичних перекладацьких трансформацій [5]. Розглянемо застосування даної трансформації в наступних прикладах:

- “schritten seine Füße langsam” – «насилу **переставляв** ноги»;

“Die Art, wie die Leute beim Totengräber Schlange stehen, macht die ganze Arzneikunst lächerlich” – «Та коли люди починають діяти в інтересах гробаря, то вся фармакопея – марнота»;

“daß es nicht besonders mit ihr steht” – «що ніколи не одужає»;

“Hat sie irgend etwas Besonderes, woran sie denkt?” – «Які в неї були наміри на майбутнє?»;

„ihre Stimme klang wie der scharfe Ton einer **Maultrommel**“ – «голосом, схожим на звук натягнутої струни»;

“Das ist natürlich schlecht” – «Ну, моді це просто занепад сил»;

“der neuen Wintermode der Mantelärmel” – «цієї зими новий фасон рукавів у пальтах»;

“nie gelungen” – «на крок не наблизився»;

“drauf und dran” – «весь час»;

“ich glaube, irgend so” – «здається»;

“akut” – в тяжкій формі;

“um es bequemer zu haben” – «там йому буде зручніше»;

“die er benützt hatte” – «перетягнуту в інше місце».

Як видно з наведених прикладів, описовий переклад також може містити і додаткове стилістичне забарвлення для створення більш яскравої образності, особливо що стосується саме художнього перекладу.

Сутність же **антонімічного перекладу** полягає в заміні того чи іншого поняття антонімом ключового слова. Внаслідок цього стверджувальне речення замінюється заперечним, тобто підбирається антонім із запереченням до вихідного поняття, і навпаки [4. с 541]. Цю перекладацьку трансформацію можна розділити на такі підвиди:

- **позитивація** – спостерігається заперечення смислового іменного присудка, яке перекладається стверджувальною формою, наприклад:

“So etwas habe ich doch noch **nicht gehört**” – «Вперше **чую**»

- **негативація** – стверджувальним формам оригіналу протистоять заперечні форми перекладу, наприклад:

“In einem **kleinen** Stadtteil” – «В **невеличкому** районі»;

“bevor es dunkel wird” – «поки не стемніло»;

“Versuch dich nicht zu bewegen, bis **ich wiederkomme**” – «А ти лежи й не рухайся, поки **я не повернуся**»;

“sprach noch immer” – «не облишив балачок»;

“wie Johnsy mit trüben, **weitaufgerissenen Augen** auf den zugezogenen grünen Rolladen **starrte**” – «Джонсі **не зводить сумних, широко розплющених очей** із опущеної зеленої штори»;

“das ist alles” – «більше нічого не треба»;

“**Sie** konnten sich nicht vorstellen” – «**Ніхто** не міг збагнути»;

“flatterte oder sich im Wind bewegte” – «не затремтів і не колихнувся від вітру».

Оскільки трансформація антонімічного перекладу оперує граматичною категорією заперечення, то деякі вчені [5] також відносять її до лексико-граматичних перекладацьких трансформацій.

Генералізація та **конкретизація** належать до категорії гіперо-гіпонімічного перейменування.

Трансформація **генералізації** полягає в тому, що дещо специфічне, конкретне чи видове в перекладі подається узагальнено, тобто за допомогою родового поняття; слово з вузькою семантикою замінюється на слово з ширшою семантикою. Застосовуючи цей прийом, перекладач уникає необхідності робити примітки (особливо при наявності другорядних деталей) [4], наприклад:

“Er trank **unmäßige Mengen Gin**” – «Він **занадто багато пив**» (без уточнення, що саме);

“einen Ragtime” – «веселий мотивчик» (не уточнюється назва мелодії);

“*Reithosen*” – «*штанях*» (а не бриджах для верхової їзди);
 “*Hinterhof*” – «*подвір'я*» (задній двір);
 “*einen Stock tiefer*” – «*тут, унизу*» (замість *поверхом нижче*);
 “*Am Nachmittag*” – «*Удень*» (а не по обіді).

Трансформація **конкретизації** – протилежна за значенням – зводиться до заміни лексичної одиниці (слова чи словосполучення) із ширшим лексичним значенням та семантикою в мові оригіналу на вужче у мові перекладу, наприклад:

“*die warmen kalifornischen Winde*” – «*від каліфорнійських зефірів*» (застосовано назву західного теплого та вологого вітру);

“*obersten Stockwerk*” – «*горищі*» (при дослівному перекладі – верхній поверх).

Вчені Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. та Кучер З.І., наприклад, виділяють ще трансформацію **логічного розвитку**, коли при перекладі використовується замість одного елемента дійсності інший, який із ним нерозривно пов'язаний (причина – наслідок, процес – результат, частина – ціле тощо), наприклад:

“*ein Kassierer*” – «*збирач боргів*»,

“*Maultrommel*” – «*натягнутої струни*» (єврейської арфи).

Ці ж вчені виокремлюють **лексичне згортання/розгортання** – перекладацька трансформація, наближена до лексико-синтаксичних перетворень.

Лексичне згортання передбачає заміну словосполучення одним словом без істотної зміни значення. **Лексичне розгортання** – протилежна за значенням перекладацька трансформація – слово замінюється словосполученням, яке передає той самий зміст [4, 5], наприклад:

“*eiskalt*” – «*холодні як лід*»,

“*Nordfenster*” – «*вікон, що виходять на північ*»,

“*der Mantelärmel*” – «*рукавів у пальтах*».

Як було зазначено вище, немає одностайної думки щодо класифікації перекладацьких трансформацій, і це відбувається з певних причин:

1) комплексне застосування трансформацій (одночасно граматичних, лексико-семантичних і стилістичних), наприклад:

“*Bergarbeiter*” – «*золотошукача*» – поєднання контекстуальної заміни і конкретизації, оскільки словниковий відповідник – «шахтар»;

„*Er ist ein alter, schwacher Mann*” – «*Він старий, немічний*» – поєднання лексико-семантичної трансформації контекстуальної заміни і стилістичної трансформації експресивації;

“*knabenhaften Körper*” – «*тіло карлика*» – контекстуальна заміна та перестановка;

“*So etwas habe ich doch noch nicht gehört*” – «*Вперше чую*» – перекладацька трансформація антонімічної заміни та компресії.

2) деякі трансформації через часте використання у практиці набувають статусу регулярних міжмовних відповідників, тому складніше виокремити саме трансформацію;

3) за перекладачем залишається право обирати з ряду можливостей в рамках комунікативно-еквівалентного перекладу, зважаючи на функціональний стиль тексту.

Висновки. Таким чином, розглянувши різні класифікації перекладацьких трансформацій та проаналізувавши оповідання О. Генрі «Останній листок» на предмет категорії лексико-семантичних перетворень, можна дійти висновку, що найчастіше перекладачем було застосовано контекстуальну заміну, декомпресію та описовий переклад. Це зумовлено, перш за все, широким лексичним потенціалом мови перекладу, необхідністю пристосувати вихідний текст до норм мови перекладу, а також відтворити безеквівалентну лексику та слова і словосполучення, які не мають регулярних відповідників у цільовій мові. Серед інших причин можна зазначити необхідність відтворення у перекладі текстових категорій, притаманних художньому тексту, а саме образності та експресивності через застосування контекстуальних відповідників.

Підсумовуючи проведений аналіз, можна зазначити, що при порівнянні між собою мов, в кожній виявляються такі елементи, які не мають відповідників в іншій. Проблема художнього

перекладу складна і суперечлива через дуальність, що їй притаманна: з одного боку переклад – процес унормований і сталий, з іншого – це співтворчість перекладача і автора, успішність якої залежить від креативності та умілого використання інструментарію перекладацьких трансформацій останнього.

Список літератури:

1. Балахтар В. В., Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу. URL: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm>
2. Довгань О. В. Майстерність перекладу в контексті відповідності тексту-першоджерелу. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство)*. Випуск 3. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2311>
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Навчальне видання, Ч. 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова книга, 2001. 302 с.
4. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу німецької мови. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
5. Кучер З. І. Практика перекладу (німецька мова) : навч. посібник для студ. вищ. навч. заклад. Вінниця : Нова Книга, 2017. 464 с.
6. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. Посібник. Вінниця : Нова книга, 2011. 136 с.
7. О. Генрі. Останній листок. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=503>
8. Сіняговська І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdufm_2014_221_209_20.pdf
9. O. Henry. Das letzte Blatt. URL: <http://maennerseiten.de/letztesblatt.htm>

References:

1. Balakhtar, V. V., Balakhtar, K. S. *Adekvatnist ta ekvivalentnist perekladu* [Adequacy and equivalence of translation]. URL: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm>
2. Dovhan, O. V. (2009). *Maisternist perekladu v konteksti vidpovidnosti tekstu-pershodzherelu* [Translation skills in the context of matching the original text]. *Scientific journal of the M. P. Dragomanov. Series No. 8. Philological sciences (linguistics and literary studies)*, Issue 3. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2311>
3. Karaban, V. I. (2001). *Pereklad anhliiskoi naukovoï i tekhnichnoi literatury* [Translation of English scientific and technical literature]. Part 2. Lexical, terminological and genre-stylistic difficulties. Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 302 p.
4. Kyiak, T. R., Ohui, O. D., Naumenko, A. M. (2006). *Teoriia ta praktyka perekladu nimetskoi movy* [Theory and practice of German translation]. Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 592 p.
5. Kucher, Z. I. (2017). *Praktyka perekladu (nimetska mova)* [Translation practice (German language)]. Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 464 p.
6. Naumenko, L. P., Hordieieva, A. Y. (2011). *Praktychnyi kurs perekladu z anhliiskoi movy na ukrainsku* [Practical course of translation from English into Ukrainian]. Vinnytsia, Nova Knyha Publ., 136 p.
7. O. Henri. *Ostannii lystok* [The last leaf]. Available at: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=503>
8. Siniahovska, I. Yu. *Vyznachennia ta klasyfikatsiia perekladatskykh transformatsii u protsesi khudozhnoho perekladu tekstu* [Definition and classification of translation transformations in the process of artistic translation of a text]. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdufm_2014_221_209_20.pdf
9. O. Henry. *Das letzte Blatt*. Available at: <http://maennerseiten.de/letztesblatt.htm>

Objective. *The objective of the article is the definition of the concept and specifics of artistic translation; consideration of the concepts of translation adequacy and equivalence, as well as translation transformations; identifying and clarifying the validity of the use of lexical-semantic transformations in the process of translating O. Henry's story "The Last Leaf" into Ukrainian performed by M. Dmytrenko.*

Methods. *The main scientific results are obtained using such general scientific and special research methods as the analysis and generalization of scientific literature on the problems of artistic translation and the application of translation transformations; theoretical generalization, analysis and synthesis; an integral approach to the study of linguistic phenomena; comparative, descriptive and analytical methods.*

Results. *The analysis of scientific literature makes it possible to reveal the meaning of artistic translation, which is always a challenge for the translator, as it requires not only a deep knowledge of the original language, the vocabulary of the translated language and thorough knowledge of literary studies, but also significant skills in translation techniques. Due to the inconsistency of individual elements in the original language and the language of translation, differences in the grammatical structures of languages, stylistic features of a specific text, full correspondence is impossible. Therefore, the terms "adequacy" and "equivalence" are used to indicate the relationship between the source text and the final text.*

Unfortunately, it is almost impossible to achieve complete correspondence, identity in the process of translation. In cases where there are no regular equivalents in the target language or they cannot be used in the context, the translator must resort to transformations.

After considering different classifications of translation transformations and analyzing O. Henry's story "The Last Leaf" for the category of lexical-semantic transformations, we can come to the conclusion that contextual substitution, decompression and descriptive translation are most often used by the translator. This is caused, first of all, by the wide lexical potential of the translation language, the need to adapt the source text to the norms of the translation language, as well as reproduce non-equivalent vocabulary and words and phrases that do not have regular counterparts in the target language.

Summing up the analysis, it can be noted that the problem of literary translation is complex and controversial, because it is a co-creation of the translator and the author, the success of which depends on the latter's creativity and skillful use of the tools of translation transformations.

Key words: *artistic translation, adequacy, equivalence, translation transformations, lexical transformations, German language*